

Schriftelijke vragen (art. 39 Reglement van Orde)

aan de voorzitter van Provinciale Staten van Gelderland

datum : 6 mei 2024
van : Paul L. Smits (GroenLinks), Jan Daenen (PvdA)
onderwerp : PFAS-gif in het (zwem)water, voedsel en leefomgeving

Inleiding

Afgelopen week volgde een serie van verontrustende berichten elkaar op. De aanwezigheid van poly- en perfluoralkylstoffen (PFAS) is wijdverbreid in de Gelderse leefomgeving. Veel PFAS zijn erg schadelijk voor de gezondheid, met risico's op immuunverstoring, leverschade, schildklierziekte, verstoring van embryonale ontwikkeling en kanker. Aangezien PFAS nauwelijks afbreekbaar zijn en zich ophopen in het menselijk lichaam, in andere dieren en in planten, vormen ze een groot en blijvend gevaar.

Maandag stelde de provincie in verband met de aanwezigheid van PFAS een negatief zwemadvies in voor recreatieplas Het Blauwe Meer in Dinxperlo. Uit metingen van Waterschap Rijn en IJssel is gebleken dat er te hoge concentraties PFAS zijn aangetroffen in het water.¹ De afsluiting van deze zwemplas roept ook vragen op over andere zwemplassen. De provincie heeft waterschappen al gevraagd een extra controle te doen op zwemplassen die mogelijk een risico vormen².

Dit weekend bereikt ons het bericht dat Nederlandse provincies bijna 1700 mogelijke PFAS-bronlocaties in beeld hebben, maar dat het beeld nog lang niet compleet is. Ook woonwijken behoren tot gebieden. De criteria en aanpak worden door waterschappen en provincies verschillend opgepakt, waarbij Noord-Brabant een voortvarende aanpak heeft om deze gebieden in kaart te brengen. Waterschappen geven aan dat zij niet de capaciteit hebben om bij PFAS-vervuiling adequate bronlokalisatie te doen.³

Het RIVM bevestigde afgelopen zomer al dat mensen in Nederland te veel PFAS binnenkrijgen⁴. Blootstelling aan PFAS bleek te hoog via voedsel als vis, koffie, thee, graanproducten, melkproducten, vlees, eieren, fruit en groenten. Ook voor agrariërs kan PFAS in bodem en water een groot probleem zijn voor hun perspectieven, wanneer hun producten niet meer verhandeld kunnen worden bij PFAS-accumulatie. PFAS wordt inmiddels ook aangetoond in de eieren van hobbykippenhouders in Doorwerth en Oosterbeek⁵. Hierbij is het ook onduidelijk wat de bron van het gif is. De aanwezigheid van PFAS op plekken waar dit niet wordt verwacht baart de indieners zorgen, omdat er niet meer te zeggen valt welk voedsel veilig is, en er geen zekerheid is dat alle potentiële bronlocaties in beeld zijn.

Sommige lidstaten, waaronder Nederland, pleiten Europees voor een totaalverbod op PFAS⁶ en andere provincies, zoals Noord-Holland, zijn afgelopen jaar ook aan het lobbyen voor zo'n verbod⁷.

¹ <https://www.gelderland.nl/persberichten/negatief-zwemadvies-pfas-recreatieplas-het-blauwe-meer-dinxperlo>

² <https://www.gelderlander.nl/aalten/zwem-ik-in-andere-plassen-ook-in-de-pfas-in-principe-is-het-veilig~a2f801e9/>

³ Pointer: PFAS in de provincie <https://www.nporadio1.nl/uitzendingen/pointer/13d9c22c-1ac6-4051-ba72-c8147facba55/2024-05-04-pointer>

⁴ <https://www.rivm.nl/nieuws/nieuw-onderzoek-bevestigt-mensen-in-nederland-krijgen-te-veel-pfas-binnen>

⁵ <https://www.gelderlander.nl/arnhem/veel-eieren-van-kippen-in-je-achtertuin-blijken-giftig-welke-eieren-kun-je-nog-wel-veilig-eten~a80d1bae/>

⁶ <https://www.nrc.nl/nieuws/2023/02/07/nederland-en-vier-andere-europese-landen-willen-een-totaalverbod-voor-pfas-in-europa-a4156386>

⁷ https://www.noord-holland.nl/Actueel/Archief/2023/Oktober_2023/Provincie_pleit_in_Europa_voor_snel_totaalverbod_op_PFAS

Vragen

1. Wat voor stappen worden er door de provincie ondernomen om de bron van de vervuiling in Dinxperlo aan te wijzen?
2. Welke andere zwemplassen vormen een risico op PFAS-vergiftiging, en hoe wordt dit risico bepaald?
3. Wanneer zal het PFAS-risicobeeld compleet zijn van de zwemlocaties in Gelderland?
4. Wat is het College van plan om de waterkwaliteit van de zwemplas in Dinxperlo te verbeteren?
5. De provincies hanteren verschillende criteria om mogelijke PFAS-bronlocaties te bepalen. Hoe verhouden de criteria van Gelderland zich tot de andere provincies?
6. Is het College bereid om de Noord-Brabantse grondige aanpak te volgen, in het kader van de gezonde leefomgeving als hoeksteen van onze provinciale omgevingsvisie?
7. Aangezien waterschappen niet de capaciteit hebben om aan adequate bron-lokalisatie te doen onder vervuilers die niet onder hun gezag vallen, is het College bereid hiervoor extra capaciteit te zoeken in de provinciale organisatie om hierin te ondersteunen?
8. Wanneer hebben we in Gelderland een compleet beeld van mogelijke PFAS-bronlocaties?
9. Het overschrijden van de PFAS-normen zou kunnen leiden tot het verder bemoeilijken van de KRW-doelen voor 2027. Bij welke mate van PFAS-vervuiling acht het College het nodig om over te gaan op een actualisering van het regionaal Waterprogramma waarin het weren en oplossen van (poteniteel zeer) zorgwekkende stoffen als PFAS meer centraal komen te staan?
10. Is het College bereid om in IPO-verband samen op te trekken voor een lobby voor een totaalverbod op PFAS?
11. Ziet het College mogelijkheden om in het VTH-beleid scherper op te treden tegen PFAS-vervuiling?